

Część I

**RAPORT
O STANIE MIASTA I GMINY
NOWOGRÓD**

1. INFORMACJE WSTĘPNE

1.1. WPROWADZENIE

Niniejszy „Raport o Stanie Gminy” to pierwszy etap prac nad Strategią Rozwoju Miasta i Gminy Nowogród, stanowiący jej integralną część. Dane w nim zawarte współtworzą materiał informacyjny służący do przeprowadzenia analizy uwarunkowań rozwojowych Miasta i Gminy Nowogród. Ze względów technicznych termin „Gmina” będzie odnoszony do całości obszaru Miasta i Gminy Nowogród.

W pracach nad Raportem zastosowano metodę analityczno – opisową, z zastosowaniem tabel i wykresów obrazujących zmiany trendów w czasie. Ze względu na potrzebę zachowania spójności Raportu z będącym w trakcie opracowywania *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Nowogród* do opisu materii zawierających się w tym dokumencie przyjęto jego strukturę i metodykę.

1.2. RYS HISTORYCZNY

Badania archeologiczne wykazują, iż jeszcze przed powstaniem państwa polskiego w widłach rzek Narwi i Pisy istniał gród. Potwierdzają to znaleziska w postaci toporów bojowych, grotów, czy ościeni na ryby datowane na ten właśnie okres. Najprawdopodobniej gród stał w tym miejscu od X do XII wieku, a następnie został przeniesiony na drugą stronę Narwi i może właśnie od nowej jego lokalizacji pochodzi nazwa Nowogród. Wykopaliska archeologiczne na wzgórzu Ziemowita ukazały zarys fundamentów z czasów Kazimierza Wielkiego oraz pozostałości gotyckiego budynku wzniesionego na planie kwadratu.

W 1320 roku Nowogród otrzymał pieczęć, w 1409 roku książę Janusz Mazowiecki pobudował tu kościół, a w 1434 roku książę Bolesław Mazowiecki potwierdził przywileje i prawa miejskie Nowogrodu. Prawa te zostały utracone w 1869 roku, a z odzyskaniem przez Polskę niepodległości, przywrócone.

1.3. POŁOŻENIE

Gmina Nowogród położona jest w obrębie Niziny Północno – Mazowieckiej i wchodzi w skład mezoregionu Międzyrzecza Łomżyńskiego. Teren Gminy

położony jest na obszarze zlewni rzeki Narew, której głównym dopływem na tym terenie jest rzeka Pisa. Nad Narwią rozciąga się Równina Kurpiowska, której wydmore obszary porastają lasy, a w niższych miejscach rozciągają się łąki, bagna i starorzecza.

Gmina położona w odległości 14 kilometrów od Łomży, zamieszkiwana jest przez 4080 osób, z czego 2002 mieszkają w mieście Nowogród, a pozostałe na obszarach wiejskich Gminy. Powierzchnia Gminy wynosi 101 km² i obejmuje 16 miejscowości, w tym miasto Nowogród.

1.4. ZARZĄDZANIE GMINĄ

Gmina Nowogród - w myśl Ustawy o samorządzie gminnym – jest wyposażoną w osobowość prawną wspólnotą samorządową wszystkich jej mieszkańców. Swoje ustawowe zadania realizuje poprzez wybieralną Radę Miejską oraz stanowiący organ wykonawczy Gminy - Zarząd Miejski. Podstawowym celem Gminy jest zaspokajanie zbiorowych potrzeb mieszkańców, jako zadanie oddane przez prawo do jej wyłącznej właściwości. Gmina wykonuje także nałożone na nią przez ustawy zadania z zakresu administracji rządowej. Gmina może wykonywać inne zadania z zakresu administracji rządowej na podstawie zawieranych porozumień administracyjnych. Szczegółowy zakres celów i zadań Gminy precyzuje Statut Gminy będący obok ustaw najważniejszym aktem normatywnym regulującym funkcjonowanie Gminy i jej organów.

Organem stanowiącym i kontrolnym Gminy jest składająca się z 18 radnych Rada Miejska, do właściwości której należy rozstrzyganie we wszystkich sprawach publicznych, nie zastrzeżonych ustawowo dla innych podmiotów, a mających na celu zaspokajanie lokalnych potrzeb o charakterze zbiorowym. Do pomocy w wykonywaniu swoich zadań Rada może tworzyć stałe i doraźne komisje, wyposażone w uprawnienia kontrolne oraz inicjatywę uchwałodawczą w zakresie przekazanych im spraw. Na dzień dzisiejszy funkcjonują następujące komisje stałe:

- Komisja Rolnictwa,
- Komisja Spraw Społecznych,
- Komisja Rozwoju Gospodarczego,

- Komisja Porządku Publicznego,
- Komisja Rewizyjna.

W skład Gminy wchodzi 17 jednostek pomocniczych, którymi są sołectwa:

1. Baliki, Ptaki
2. Chmielewo
3. Dzierzgi
4. Grądy
5. Grzymały
6. Jankowo – Młodzianowo
7. Jankowo – Skarbowo
8. Kupnia
9. Małowica I
10. Małowica II
11. Morgowniki
12. Serwatki
13. Sulimy
14. Sławiec Dwór
15. Sławiec Wieś
16. Szablak

oraz Osiedle w Nowogrodzie.

Organem wykonawczym Gminy Nowogród jest powoływany przez Radę Miejską – sześciuosobowy Zarząd, w skład którego wchodzi: Burmistrz, będący jednocześnie Przewodniczącym Zarządu, Zastępca Burmistrza oraz 4 Członków Zarządu. Zarząd Miejski jest wykonawcą uchwał Rady, a także realizatorem zadań Gminy określonych w ustawach oraz umowach i porozumieniach zawartych z organami administracji rządowej. Zarząd wykonuje swoje zadania przy pomocy Urzędu Miejskiego, który jest jednostką budżetową Gminy. Kierownikiem Urzędu jest Burmistrz, do którego zadań należy:

- przewodniczenie i organizowanie pracy Zarządu,
- kierowanie bieżącymi sprawami Gminy,
- ogłaszanie budżetu Gminy i sprawozdania z jego wykonania,

- wydawanie decyzji administracyjnych
- reprezentowanie Gminy na zewnątrz,

Burmistrz jest zwierzchnikiem służbowym w stosunku do pracowników Urzędu Miejskiego oraz kierowników gminnych jednostek organizacyjnych. Kieruje on pracą Urzędu przy pomocy Sekretarza Gminy, który w zakresie ustalonym przez Burmistrza zapewnia sprawne funkcjonowanie Urzędu i warunki jego działania oraz organizuje pracę Urzędu.

W skład Urzędu Miejskiego wchodzi następujące stanowiska pracy:

- Zastępca Burmistrza
- Sekretarz Miasta i Gminy
- Skarbnik
- Kierownik Urzędu Stanu Cywilnego
- Zastępca Kierownika USC
- Stanowisko ds. organizacyjnych
- Stanowisko ds. drogownictwa, rolnictwa i leśnictwa
- Stanowisko ds. gospodarki mieniem komunalnym
- Stanowisko ds. planowania przestrzennego i ochrony środowiska
- Stanowisko ds. budownictwa i księgowości budżetowej
- Stanowisko ds. księgowości budżetowej
- Stanowisko ds. wymiaru podatków i opłat
- Stanowisko ds. księgowości podatkowej
- Woźna

Szczegółowe zadania i kompetencje poszczególnych referatów określa Regulamin Organizacyjny Urzędu Miejskiego w Nowogrodzie.

2. SPOŁECZEŃSTWO

2.1. DEMOGRAFIA GMINY

2.1.1. WSTĘP

Celem poniższej analizy jest zbadanie procesów zmian i tendencji demograficznych na terenie Gminy Nowogród w latach poprzednich. Ze względu na wdrożenie z dniem 1 stycznia 1999 roku reformy administracyjnej i powstaniem województw samorządowych w nowych granicach aktualne dane demograficzne zostaną przedstawione na tle województwa podlaskiego i powiatu łomżyńskiego. Zrezygnowano natomiast z odnoszenia danych historycznych do dawnego województwa łomżyńskiego, ze względu na brak ciągłości i trudności w przekonwertowaniu starych danych i byłych województw na nową mapę województwa podlaskiego.

Analiza została sporządzona na podstawie danych pochodzących z Narodowych Spisów Powszechnych, dokumentów Urzędu Statystycznego w Łomży, jak również analiz demograficznych zawartych w opracowywanym Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Gminy Nowogród.

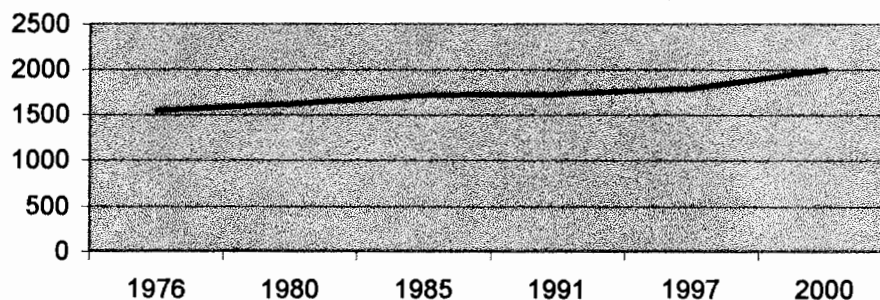
2.1.2. POTENCJAŁ LUDNOŚCIOWY GMINY NOWOGRÓD

Według danych Urzędu Miejskiego w 2001 roku obszar Gminy Nowogród zamieszkuje 4080 osób, z czego 2002 mieszka w samym mieście Nowogród. Ludność Gminy stanowi 0,32% ludności województwa podlaskiego i odpowiednio 7,7% ludności powiatu łomżyńskiego. Powierzchnia Gminy wynosi 101 km² i stanowi 7,5% powierzchni powiatu łomżyńskiego oraz 0,5% powierzchni województwa podlaskiego.

Wskaźnik gęstości zaludnienia dla obszaru wiejskiego Gminy w 1999 roku wynosił 39 osób/km² podczas gdy dla całości województwa wynosi on 61 osoby/km², a dla powiatu łomżyńskiego 38 osób/km². Gęstość zaludnienia na terenie miasta Nowogród wynosiła 93 osoby/km², co czyni Nowogród jednym z najłagodniej zaludnionych miast województwa (średnia gęstość zaludnienia dla miast województwa wynosi 780 osób/km²). Liczba ludności miasta

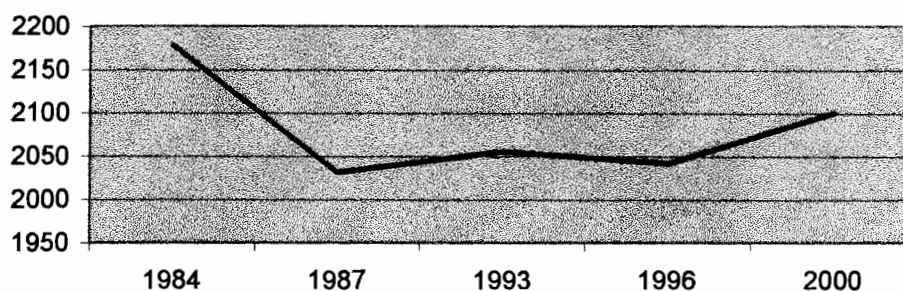
systematycznie wzrasta, a przyrost naturalny w 1999 roku wyniósł 3,1. W porównaniu do połowy lat siedemdziesiątych wielkość populacji miejskiej wzrosła o 426 osób. Trend wzrostu liczby mieszkańców miasta w latach ubiegłych przedstawia poniższy wykres.

Zmiany liczby ludności miasta Nowogród

Gęstość zaludnienia obszarów wiejskich Gminy wynosi 25 osób/km² i kształtuje się podobnie do średniej obliczonej dla obszarów wiejskich województwa (26 osób/km²). W porównaniu do połowy lat osiemdziesiątych nastąpił niewielki spadek populacji. Jest to wynikiem ujemnego przyrostu naturalnego (w 1999 roku wyniósł -2,9) oraz salda migracji stałej wynoszącego - 27. Historyczne zmiany liczby ludności wiejskiej Gminy Nowogród przedstawia poniższy wykres.

Zmiany liczby ludności wiejskiej Gminy Nowogród

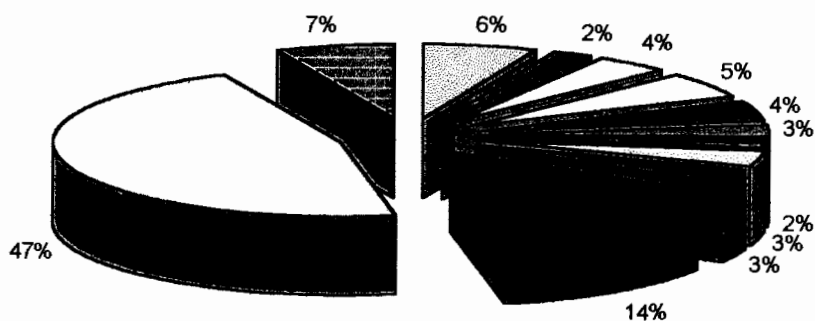
W ostatnich latach coraz większe znaczenie w przyroście ludności Gminy zaczyna odgrywać saldo migracji, które w 1999 roku wynosiło 53, gdy średnie dla powiatu wynosiło - 200.

2.1.3. ROZMIESZCZENIE LUDNOŚCI NA OBSZARZE GMINY NOWOGRÓD

Ludność Miasta i Gminy rozmieszczona jest nierównomiernie. Prawie połowa zamieszkuje w mieście Nowogród. Natomiast na obszarach wiejskich miejscowościami o największej liczbie mieszkańców są Małwica (14%), Jankowo Młodzianowo (6%) i Sławiec (5%). Dokładne dane odnośnie rozmieszczenia ludności prezentują poniższa tabela i wykres.

Tab.3. Koncentracja ludności na obszarze Gminy Nowogród w 1999 roku.

Lp.	Nazwa miejscowości	
1	Serwatki	78
2	Ptaki	15
3	Baliki	36
4	Dzierzgi	70
5	Sulimy	68
6	Jankowo Młodzianowo	258
7	Jankowo Skarbowo	86
8	Grądy	168
9	Sławiec	213
10	Grzymały	177
11	Morgowniki	101
12	Chmielewo	79
13	Szablak	135
14	Kupnina	119
15	Małwica	528
16	Nowogród	1847

■ Jankowo Młodzianowo	■ Jankowo Skarbowo	□ Grądy
□ Sławiec	■ Grzymały	■ Morgowniki
■ Chmielewo	□ Szablak	■ Kupnina
■ Małwica	□ Nowogród	■ Pozostałe miejscowości

2.1.4. Struktura wieku ludności Gminy Nowogród

Do analizy struktury wieku ludności przyjęto ogólny podział na grupy wiekowe stosowany w statystyce i planowaniu przestrzennym:

- wiek przedprodukcyjny (0–17 lat),
- wiek produkcyjny (18-59 - lat kobiety; 18-65 lat - mężczyźni),
- wiek poprodukcyjny (60 i więcej lat – kobiety; 65 i więcej lat – mężczyźni).

Według danych statystycznych Podlaskiego Urzędu Statystycznego struktura wiekowa ludności w 1999 roku przedstawiała się następująco:

	miasto			Obszary wiejskie		
	Ogółem	kobiety	mężczyźni	ogółem	kobiety	mężczyźni
Wiek przedprodukcyjny	537	262	275	508	247	261
Wiek produkcyjny	1155	567	588	1029	466	563
Wiek poprodukcyjny	256	176	80	460	292	168

2.2. WALORY MIEJSCA ZAMIESZKANIA

2.2.1. MIESZKALNICTWO

Zasoby mieszkaniowe Gminy Nowogród w 1999 roku wynosiły:

- 1135 mieszkań (w tym miasto – 584 mieszkania)
- 4102 izby (w tym miasto – 2113 izb)
- 76658 m² powierzchni użytkowej (w tym miasto – 37161 m²)

Z powyższych wielkości zaledwie 31 mieszkań (2,7% ogółu) stanowi własność komunalną. W porównaniu z rokiem 1984 zasoby mieszkaniowe wzrosły o prawie 6,5%, tj. o 69 mieszkań.

Najważniejsze wskaźniki warunków mieszkaniowych przedstawiają się następująco:

Tab. Warunki mieszkaniowe na terenie Gminy Nowogród w latach 1984, 1993, 1999.

	Liczba izb na 1 mieszkanie			Liczba osób na 1 mieszkanie			Liczba osób na 1 izbę			Pow. użytkowa na 1 mieszkanie (w m ²)			Powierzchnia użytkowa na 1 osobę (w m ²)		
	1984	1993	1999	1984	1993	1999	1984	1993	1999	1984	1993	1999	1984	1993	1999
Miasto	3,32	3,66	3,62	3,5	3,36	3,34	1,1	0,92	0,92	52,5	60,5	63,6	b.d.	b.d.	19,1
Wieś	3,42	3,53	3,61	3,7	3,74	3,62	1,1	1,06	1,0	67,4	69,4	71,1	b.d.	b.d.	19,8

Warunki mieszkaniowe na terenie Gminy kształtowały się korzystnie i charakteryzowały się małą ilością osób w mieszkaniu oraz małą ilością osób na izbę. W roku 1999 wszystkie wskaźniki były nieco mniej korzystne niż obliczone dla województwa.

W celu zobrazowania stopnia zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych mieszkańców posłużono się wskaźnikiem ilości mieszkań na 1000 mieszkańców, który odniesiono do średniej dla województwa. Wskaźnik ten łącznie dla Gminy Nowogród wynosi 287,7, dla miasta – 299,7, a dla obszarów wiejskich – 275,9. Jeżeli przyjmiemy, za państwami Europy Zachodniej, średni wskaźnik zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych na poziomie 400 mieszkań na 1000 mieszkańców miast i 309 mieszkań na 1000 mieszkańców obszarów wiejskich, otrzymamy skalę niedoborów mieszkaniowych na obszarze Gminy, które w 1999 roku wynosiły około 261 mieszkań (w tym dla miasta Nowogród około 195, a dla obszarów wiejskich około 66).

2.2.2. OCHRONA ZDROWIA I OPIEKA SPOŁECZNA

Podstawowe usługi z zakresu opieki lekarskiej świadczone są przez 2 lekarzy ogólnych, stomatologa, ginekologa oraz 4 pielęgniarki. W zakresie specjalistycznych usług medycznych oraz leczenia zamkniętego obszar Gminy jest obsługiwany przez placówki zlokalizowane w Łomży.

Gminne zadania z zakresu opieki społecznej oraz zadania zlecone w tym zakresie realizuje Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowogrodzie, będący jednostką budżetową Urzędu Miejskiego. W ramach zadań zleconych Ośrodek wypłaca zasiłki stałe, wyrównawcze i okresowe, jak również renty socjalne, zasiłki z zakresu ochrony macierzyństwa, zasiłki rodzinne i pielęgnacyjne, jak również świadczy pomoc na rzecz kombatantów. Wypełnianie zadań własnych Gminy w zakresie pomocy społecznej jest realizowane poprzez współfinansowanie posiłków dla dzieci, wypłacanie zasiłków losowych, pochówek, pracę socjalną, oraz zasiłki celowe w gotówce i w naturze.

W 2000 roku ze świadczeń przyznanych w ramach zadań zleconych i własnych (poza pracą socjalną) skorzystało 465 osób. Zakres pomocy świadczonej w latach 1996 – 2000 przedstawia poniższa tabela:

Forma pomocy	Liczba osób				
	1996	1997	1998	1999	2000
Zasiłki stałe	19	3	2	11	11
Zasiłki stałe wyrównawcze	5	8	8	10	10
Renta socjalna	6	7	9	13	13
Zasiłki z tytułu ochrony macierzyństwa	31	15	22	27	27
Zasiłki okresowe	110	107	120	96	94
Zasiłki rodzinne i pielęgnacyjne	12	13	15	10	10
Zasiłki z funduszu kombatanckiego	3	1	12	14	14
Dożywianie dzieci w szkole	80	81	105	110	110
Zasiłki celowe pieniężne	27	30	24	42	42
Inne formy pomocy udzielonej ze środków własnych Gminy (łącznie z pracą socjalną)	63	62	80	50	50

2.2.3. KULTURA, TURYSTYKA I SPORT

W zakresie usług z dziedziny kultury na terenie Gminy Nowogród istnieją następujące placówki:

- Skansen Kurpiowski w Nowogrodzie
- Miejsko – Gminny Ośrodek Kultury, w skład którego wchodzi również biblioteka oraz świetlice wiejskie w Szablaku, Grądach i Jankowie Młodzianowie.

Obiektem o znaczeniu ponadlokalnym jest w/w Skansen Kurpiowski o charakterze parku etnograficznego z 20 zabytkowymi obiektami budownictwa kurpiowskiego oraz ponad 470 eksponatami na wystawie plenerowej działu bartniczo – pszczelarskiego i rolniczego.

Znaną imprezą kulturalną są organizowane w Nowogrodzie „Ogólnopolskie Dni Kultury Kurpiowskiej”, w ramach których odbywa się Wojewódzki Przegląd Kapel, Śpiewaków i Gawędziarzy Ludowych oraz Ogólnopolski Konkurs Zespołów Kurpiowskich.

Dla realizacji funkcji turystycznej obszaru kluczowe znaczenie ma baza hotelarsko – gastronomiczna, która – skoncentrowana w Nowogrodzie – wygląda następująco:

- restauracja i klub nocny w hotelu „Zbyszko”
- restauracja „Panorama”
- bar gastronomiczny
- „Zajazd u Bartka” – mała gastronomia
- „Disco” – mała gastronomia
- ośrodek wypoczynkowy „Energetyk” w Jankowie
- pensjonat w Ptakach

Infrastrukturę sportową tworzą:

- stadion miejski w Nowogrodzie
- sala gimnastyczna przy szkole podstawowej w Nowogrodzie
- wiejskie boiska sportowe

2.3. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

2.3.1. Gospodarka wodna

Obszar Gminy Nowogród w wodę zaopatrywany jest za pośrednictwem dwóch wodociągów: miejskiego „Nowogród” oraz grupowego „Sławiec” obsługującego obszary wiejskie Gminy. Wskaźnik zwodociągowania Gminy wynosi około 70%. Ogólna długość sieci wodociągowej wynosi 39,09 km (w tym na terenach wiejskich – 27,3 km) i korzysta z niej 780 gospodarstw domowych w następujących miejscowościach: Nowogród, Szablak, Mątewica, Grzymały, Sławiec, Grądy, Chmielew, Dzierzgi, Sulimy, Jankowo Skarbowo, Jankowo Młodzianowo.

2.3.2. Kanalizacja sanitarna.

Miasto Nowogród posiada rozbudowany system kanalizacji sanitarnej z zastosowaniem układu grawitacyjno – pompowego. Jej długość wynosi 5,1 km i poprzez 133 przyłącza obsługuje 315 gospodarstw domowych (w tym 195 w budownictwie wielorodzinnym).

Podstawowym systemem odprowadzania ścieków na obszarach wiejskich są lokalne zbiorniki bezodpływowe z przeznaczeniem do wywożenia.

2.3.3. Elektroenergetyka

Gmina Nowogród zasilane są w energię elektryczną z istniejącej stacji transformatorowej 110/15 kV RPZ-II w Łomży, zasilanej liniami napowietrznymi 110 kV krajowego systemu sieci WN. Przez teren Gminy przebiega linia napowietrzna 110 kV Ostrołęka – Ełk. Istniejąca sieć elektroenergetyczna wymaga częściowego remontu i modernizacji.

Na terenie Gminy znajdują się 44 stacje transformatorowe 15/0,4 kV o łącznej mocy transformatorów 4632 kVA, w tym w Nowogrodzie 16 stacji o mocy 2299 kVA. Są to słupowe stacje transformatorowe typu ŻH, STS lub STSa. Ich moc nie jest wystarczająca dla zaspokojenia lokalnych potrzeb w tym zakresie.

2.3.4. Drogi

Podstawowym układem komunikacyjnym na obszarze Gminy Nowogród jest układ drogowy.

Przez teren gminy przebiegają trzy ciągi dróg wojewódzkich na długości 20,1km:

- droga nr 645 Łomża – Olsztyn – o nawierzchni bitumicznej, stan techniczny dobry;
- droga nr 648 Morgowniki – Korzeniste – zły stan techniczny;
- droga nr 649 Nowogród – Miastkowo – zły stan techniczny.

Drogi powiatowe przebiegają przez teren Gminy na długości 32,5 km i w przeważającej części są to ciągi o nawierzchni gruntowej ulepszonej (21,6 km).

Pozostałe ciągi drogowe to drogi gminne o łącznej długości 37 km, w tym 0,8 km dróg o nawierzchni twardej ulepszonej (pozostałe to 30,8 km dróg gruntowe i 5,4 km o nawierzchni brukowcowej).

2.4. OŚWIATA

Na obszarze Gminy funkcjonują dwie szkoły podstawowe: w Nowogrodzie (z filią w Małwicy) i Sławcu. W roku szkolnym 1999/2000 na zajęcia prowadzone przez 45 nauczycieli w szkołach podstawowych uczęszczało ogółem 474 uczniów. Podstawowe wskaźniki charakteryzujące placówki szkolnictwa podstawowego kształtują się następująco:

- 19 uczniów na jedno pomieszczenie do nauczania
- 16 uczniów na 1 nauczyciela pełnozatrudnionego
- 158 uczniów na szkołę.

Filia szkoły podstawowej w Nowogrodzie charakteryzują się niewielką liczbą uczniów, co znacznie podnosi koszty jej funkcjonowania i nie pozostaje bez wpływu na poziom nauczania.

W zakresie szkolnictwa ponadpodstawowego na terenie Gminy działa jedno gimnazjum, obsługujące cały obszar jednostki administracyjnej. Uczęszcza doń 123 uczniów, z czego 66 dowożonych autobusem szkolnym z terenu Gminy.

W Nowogrodzie funkcjonuje przedszkole samorządowe obejmujące dzieci w wieku od 3 do 6 lat. Do trzech oddziałów przedszkolnych, tworzących tzw. klasy „0” uczęszcza 74 dzieci. Poza miastem Nowogród funkcjonują dwa oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych w Sławcu i Małwicy.

3. GOSPODARKA

3.1. CHARAKTERYSTYKA LOKALNEGO SEKTORA GOSPODARCZEGO

Zgodnie z danymi Urzędu Statystycznego w Łomży i według stanu na koniec grudnia 1999 roku na terenie Gminy Nowogród prowadzą działalność 194 podmioty gospodarcze, z czego 14 w sektorze publicznym. Struktura lokalnych podmiotów gospodarczych w zakresie form organizacyjno – prawnych przedstawia się następująco:

Tab. Lokalne podmioty gospodarcze według form organizacyjno - prawnych

Ogółem	W tym				
	Przedsiębiorstwa państwowe	Spółdzielnie	Spółki cywilne	Spółki prawa handlowego	
				Razem	Spółki z o.o.
194	-	4	11	1	1

Większość, bo 155 to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, a przewaga tej formy prowadzenia działalności gospodarczej jest normą w polskiej rzeczywistości gospodarczej i Gmina nie odbiega od trendów krajowych w tym zakresie.

Przekrój branżowy lokalnych podmiotów gospodarczych przedstawia poniższa tabela.

Tab. Podmioty gospodarcze według wybranych sekcji EKD.

	Wszystkie podmioty	Zakłady osób fizycznych
Ogółem	194	155
Rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo	18	15
Działalność produkcyjna	27	22
Budownictwo	26	23
Handel i naprawy	60	57
Hotele i restauracje	10	9
Transport, składowanie, łączność	8	8
Pośrednictwo finansowe	7	7
Obsługa nieruchomości i firm	8	5
Edukacja	5	-

Ochrona zdrowia i opieka socjalna	7	5
Pozostała działalność usługowa, komunalna, socjalna i indywidualna	9	4

3.2. ROLNICTWO

Użytkowanie gruntów na terenie Gminy Nowogród przedstawia się następująco:

Wyszczególnienie	1999	
	Ogółem	Udział %
	W hektarach	
Powierzchnia ogólna	10098	100,0
Użytki rolne, w tym:	6902	68,4
Grunty orne i sady	4780	69,2
Łąki	874	12,7
Pastwiska	1248	18,1
Lasy	2297	22,7
Tereny zabudowane i zurbanizowane	518	5,1
Tereny różne	2	0,0
Nieuzytki	91	0,9
Grunty pod wodami	288	2,9

W strukturze użytkowania dominują użytki rolne, stanowiące 68,4%, wśród których 69,2% zajmują grunty orne, a 30,8% to łąki i pastwiska.

Podstawową formą władania gruntami jest własność prywatna, skupiająca 81,1% gruntów, 13,1% to grunty Skarbu Państwa, własność komunalną stanowi 3,5% gruntów.

Zgodnie z przeprowadzonym w 1996 roku spisem rolnym struktura obszarowa cechuje się przewagą gospodarstw średnich. Ponad 63% ogółu stanowią gospodarstwa o powierzchni poniżej 10 ha, w tym ponad połowa to gospodarstwa poniżej 5ha.

Klasy gleb występujących na terenie Gminy przedstawiają się następująco:

Klasy gleb	Grunty orne, sady		Użytki zielone	
	Ha	%	ha	%
Ogółem	4937	100	2142	100
II	-	-	55	2,4
III	-	-	186	8,7
III ^a	55	1,1	-	-
III ^b	386	7,8	-	-
IV	-	-	375	17,5
IV ^a	697	14,1	-	-
IV ^b	1009	20,4	-	-
V	1579	32,0	618	28,9
VI	1064	21,6	630	20,4
Vlz	147	3,0	278	13,0

Ogólny wskaźnik przydatności rolniczej, uwzględniający wartość gleb, agroklimat, rzeźbę terenu i warunki wodne w Gminie wynosi 52,5 i jest wyższy od średniego wskaźnika wojewódzkiego, wynoszącego 54,3.

Obsługę rolnictwa na terenie Gminy zapewniają:

1. prowadzący skup ziemniaków PEPEES w Łomży
2. punkty skupu mleka w Mątwy, Chmielewie, Serwatki
3. Gminna Spółdzielnia w Nowogrodzie
4. prywatne sklepy w Nowogrodzie, Mątwy, Szablaku, Grądach, Chmielewie, Sławcu, Jankowie i Morgownikach
5. prywatne lecznice zwierząt w Nowogrodzie
6. zakłady świadczące usługi w zakresie mechaniki maszyn rolniczych w Nowogrodzie i Sławcu.

3.3. LOKALNY RYNEK PRACY

W 1999 roku na terenie miasta Nowogród zamieszkiwało 1155 osób w wieku produkcyjnym (588 mężczyzn i 567 kobiet), a na obszarach wiejskich Gminy zamieszkiwało łącznie 1029 osób w wieku produkcyjnym (563 mężczyzn i 466 kobiet). Natomiast według danych statystycznych poza rolnictwem, leśnictwem i łowiectwem zatrudnionych było 268 osób. Branżowy podział zatrudnionych przedstawia poniższa tabela:

Tab. Pracujący mieszkańcy Gminy Nowogród według sekcji EKD w 1998 roku

	Ogółem	Przemysł	Budownictwo	Handel i naprawy	Transport składowanie i łączność	Adm. Publiczna i obrona narodowa	Edukacja	Ochrona zdrowia i opieka socjalna
Gmina Nowogród	329	33	-	40	5	20	52	27
Miasto	229	24	-	17	5	20	34	20
Wieś	100	9	-	23	-	-	18	7

W 1999 roku bezrobocie na obszarze Gminy Nowogród wynosiło 317 osób (w tym 159 kobiet), a zmiany w strukturze bezrobotnych w ostatnich latach przedstawia poniższa tabela.

Tab. Bezrobotni zarejestrowani na terenie Gminy Nowogród w latach 1998 i 1999.

	1998			1999		
	Gmina	Miasto	Wieś	Gmina	Miasto	Wieś
Ogółem	296	172	124	317	190	178
W tym kobiety	171	103	68	159	95	88
Absolwenci	14	9	5	9	5	3
Z prawem do zasiłku	70	50	20	72	48	26
W wieku 18-44 lata	255	146	109	274	165	156
Pozostający bez pracy powyżej 12 miesięcy	127	73	54	140	88	97

Powyższe dane należy uznać za zaniżone ponieważ nie odzwierciedlają one bezrobocia ukrytego na obszarach wiejskich Gminy.